

Akadályok az egyes ágazati meghatározott cselekmények hatékony végrehajtása előtt

HERÉDI ERIKA*

1. Alapvetés

A végrehajtás rendszere egy rendkívül összetett, folyamatos együttműködést igénylő mechanizmus, amelynek a jogállamba vetett bizalmat is kiváltó hatékonysága alapvetően a minél előbbi célzott eredmény elérésében mérhető. A jogalkotói célok az egyes szakági szabályozás hatálya alá eső ügytípusok szerint eltérőek, s az is előfordul, hogy ugyanazon szakági ügytípusba sorolható egyes ügyek tárgya szerint más célok felé szükséges haladnia az eljárásnak.

A végrehajtás rendszerint pénzkövetelés behajtása iránt kerül foganatosításra, ezen túlmenően azonban a végrehajtás előzményét képező, különböző ágazati szabályozás hatálya alá eső alapügyben meghozott végrehajtandó határozat szerinti meghatározott cselekmény végrehajtását különös szabályok övezik.

Jelen írás a közigazgatási végrehajtásra fókuszál. Az egyes közigazgatási ágazatokra vonatkozó speciális szabályozás kialakítását vezérlő jogalkotói cél tükrében a végrehajtás folyamatára vonatkozó szabályozás változatosan

* Főosztályvezető, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Közjogi Kutatási Főosztály; egyetemi docens, Széchenyi Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék. DOI: 10.47079/2025.wzsna.vegrehajtas.1_2

differenciált. Főszabályként az állami adóhatóság a végrehajtást foganatosító szerv,¹ ettől – egyebek mellett – törvény eltérően rendelkezhet.²

Az ágazati sokféleség köréből a jelen tanulmány egyfelől az építészeti szakterület gazdaságra nézve is kiemelt fontossága okán az építésügyekben, s e körben még az épített örökség védelme folytán az örökségvédelmi ügyekben, másfelől az adott személy állapotát, közelebbről egészségét érintő egészségügyi igazgatás szakterületén felmerülő ügyekben folytatott eljárások egymásra hatására koncentrál.

A végrehajtási eljárás lényege a végrehajtás előzményét képező alapeljárásban hozott döntés szerinti kötelezettség kikényszerítése. Előfordulhatnak olyan esetek, amikor a kötelezettség kizárólag az alapdöntésben meghatározott kötelezett személyéhez kötődik, így azt helyette maga a végrehajtást foganatosító állami adóhatóság sem végezheti el. Felmerülhet az is, hogy adott ágazati ügýtípusban, a végrehajtási szakaszban lévő konkrét előzményi ügyből gyűrűző végrehajtás foganatosításával párhuzamosan olyan további, de az érintett ügýtípusba tartozó egyedi ügyben kerül alapeljárásként folyamatba a hatósági ügyintézés, amely utóbb fölmerült ügy tárgya szerint elérhető cél érdemi kihatással van a már folyamatban lévő végrehajtás foganatosítására, mivel annak folytonosságát megakasztó joghatás kiváltására képes.

1 Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 134. § (1) bek. Az állami adóhatóság által foganatosított meghatározott cselekmény iránti végrehajtásra előjáróban az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Avt.) 57. címe alatti különös szabályok irányadóak azzal azonban, hogy kizáró, illetve saját rendelkezés hiányában az Avt. általános szabályainak alkalmazása is felmerül.

2 Példának okáért a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 76/B. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtást foganatosító szerv a természetvédelmi hatóság, ha a döntésében meghatározott cselekmény végrehajtásának foganatosításához rendelkezik a végrehajtáshoz szükséges feltételekkel. Ezen ágazati szabályozás szerint amennyiben a természetvédelmi hatóság a végrehajtáshoz szükséges feltételekkel rendelkezik, ezen hatóság foganatosítja a végrehajtást. Ebből pedig az is következik, hogy amennyiben a természetvédelmi hatóság nem rendelkezik a végrehajtáshoz szükséges feltételekkel, a végrehajtást az állami adóhatóság foganatosítja, ilyen esetben pedig a természetvédelmi hatóság a végrehajtás elrendeléséről nem is határoz. E kérdésben a természetvédelmi hatóság diszkrecionális jogkörében eljárva dönt, figyelembe véve az adott végrehajtás foganatosításához szükséges feltételeket. [BH 2023.9.225: Kúria Kfv.II.37.080/2023/5. határozata, indokolás [24] bekezdés].

Mindehhez igazodóan a jelen tanulmány nem a klasszikus eljárásjogi értelemben vett eljárás nyugvását kiváltó akadályok³ jogintézményi szabályozását tárgyalja, hanem rámutatni törekszik azokra az összefüggésekre, illetve a kötelezett végrehajtás foganatosítása alatti azon magatartására, amikor az utóbb, az ügydöntő közigazgatási hatóság előtt induló alapeljárás, illetve kötelezett passzivitás az állami adóhatóság előtti végrehajtási eljárás megszüntetésébe torkollik.

2. Építésügyi,⁴ illetve örökségvédelmi⁵ hatósági kötelezés iránti alapeljárások

Az építésügyi szabályozásért és építéshatósági ügyekért felelős miniszter szakmai irányítása alatt álló építésügyi hatóság az építményekkel – beleértve a hatáskörébe tartozó sajátos építményszíntípusokkal⁶ és a műemléki védelem alatt álló építményekkel⁷ – kapcsolatos építési tevékenységgel összefüggő, a végrehajthatóság joghatásával járó kötelezési feladatai során az építményekre vonatkozó általános érvényű - és a helyi építési szabályzatban foglalt - településrendezési és építési követelményeket juttatja érvényre.⁸ Az építésügyi hatóság az építési folyamat résztvevőivel szemben a törvényben meghatározott szabálytalanságok esetén egyéb jogkövetkezményként a szabálytalanság megszüntetésére vonatkozó hatósági kötelezésről rendelkezik,⁹ amelyek során az építményekre vonatkozó településrendezési, építési és szakmai követelményeket juttatja érvényre.¹⁰

Az építésügyi hatóság hatósági kötelezésként elrendelheti a használatba vett építmény, építményrész használatának megszüntetését, a használatba-

3 Eljárás félbeszakadása, illetve az eljárás szünetelése, avagy az eljárás felfüggesztése.

4 A magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvény (a továbbiakban: Méptv.) „Az építésügyi hatóság eljárásai és a használatba vett építmények fenntartása” c. XII. Fejezet

5 Méptv. „Műemlékvédelem” c. X. Fejezet

6 Méptv. 16. § 114. pont

7 Műemlék: olyan műemléki értékkel rendelkező építmény, illetve ingatlan, amelyet jogszabállyal védetté nyilvánítottak és az állam által vezetett nyilvántartásban szerepel, amely lehet nemzeti emlék vagy helyi emlék [Méptv. 16. § 82. pont]

8 Méptv. 20. § (5) bek. első fordulata

9 Méptv. 178. § (1) bek., 176. §, 178. § (2) bek. a) pont

10 Méptv. 67. § (1) bek.

vételi engedélyben kikötés tehet és kötelezettséget írhat elő, miként a használatbavétel tudomásulvétele esetén is. Meglévő építmény, építményrész állékonyságát és az életet veszélyeztető állapot fennállása esetén építésügyi hatóság kötelezéssel elrendelésre kerül a használat megszüntetése, elrendelhető az épület műszaki felülvizsgálata, továbbá a szükséges építési tevékenység elvégzése, illetve a kivitelezés alatt álló építmény, építményrész állékonyságát és az életet veszélyeztető állapot fennállása esetén megtiltásra kerül az építőipari kivitelezési tevékenység folytatása, illetve elrendelésre kerül a szükséges építési tevékenység elvégzése. Amennyiben az építmény, építményrész építési tevékenységgel szabályossá tehető és annak elvégzését a kérelmező vállalja, az építésügyi hatóság a fennmaradási engedélyben kötelezi a fennmaradási engedély jogosultját a szükséges építési tevékenység elvégzésére, illetve jogszerűtlenül épített építmény, építményrész esetén – amennyiben a fennmaradás engedélyezését nem kéri, vagy a fennmaradás nem engedélyezhető – kötelezésként elrendelésre kerül az építmény átalakítása vagy lebontása.¹¹ A műemléki védelem alatt álló építményekkel kapcsolatos építési tevékenység esetén a hatáskörrel rendelkező építésügyi hatóság a műemlékekre vonatkozó jogszabályi követelményeket is érvényesíti.¹² A műemlékkel összefüggő tevékenységek vonatkozásában az örökségvédelmi hatóság kiváltképp a műemlék állagmegóvása,¹³ a műemlék fenntartása¹⁴ és a műemlék jókarbantartása¹⁵ vonatkozásában rendelkezik hatósági kötelezésről.¹⁶

Építésügyben – rendszerint bontás, illetve jókarbantartási kötelezettség teljesítésének kikényszerítése iránt – a meghatározott cselekmény végrehajtását megkeresés alapján végzi az állami adóhatóság. A végrehajtandó döntést hozó hatóság mint behajtást kérő megkeresésére köteles a végrehajtási eljárást teljes körűen lefolytatni a meghatározott cselekmény önkéntes teljesítéséig, illetve a behajtást kérő egyéb irányú megkereséséig. Amennyiben az állami adóhatóság előtti önkéntes teljesítés elmarad, úgy ennek hiányában

11 Vö. Méptv. 173. § (2) és (4) bek., 174. § (3) bek., 175. § (2) bek., 177. § (3), (9) és (10) bek.

12 Méptv. 62. § (2) bek.

13 Méptv. 16. § 83. pont

14 Méptv. 16. § 84. pont

15 Méptv. 16. § 85. pont

16 Méptv. 138. § (1) bek.

a meghatározott cselekmény elvégzése az állami adóhatóság kötelezettsége, melyet az adós költségére és veszélyére realizál, adott esetben közreműködő szervezet¹⁷ kijelölésével. Az állami adóhatóság az ajánlattételi felhívásában kellő részletességgel ismerteti az elvégzendő feladatokat, a műszaki elvárásokat, az érvényes ajánlattételhez szükséges információkat. A beérkezett és érvényes ajánlatok közül a legkedvezőbb ajánlatot adó szervezet kerül közreműködőként végzéssel kirendelésre.¹⁸ A cselekmény végrehajtását követően a közreműködő szervezet által kiállított számla és az eljárásról felvett jegyzőkönyv alapján az állami adóhatóságnak intézkednie kell a díj kifizetés iránt. A kifizetett díj ki nem egyenlített végrehajtási költségnek minősül, amelyet az állami adóhatóság végzésben állapít meg és –önkéntes teljesítés hiányában – a pénzfizetési kötelezettségekre vonatkozó szabályok szerint érvényesít.¹⁹ Előfordulhat, hogy a döntésben foglaltaknak megfelelő teljesítés megállapítása a behajtást kérő hatóság speciális szakértelmét igényli, ekkor az állami adóhatóság a teljesítés ellenőrzésébe bevonhatja a behajtást kérő hatóságot.²⁰

2.1. Végrehajtás foganatosítása alatti fennmaradás engedélyezése iránti (alap-) eljárás

A végrehajtási eljárás első szakasza a végrehajtás elrendelésének szakasza, amelytől elkülönülő szakasz a végrehajtás foganatosításának szakasza. Amennyiben a bontásra, mint meghatározott cselekmény elvégzésére kötelezett a hatóság végleges döntésben foglalt kötelezésének nem tesz eleget, úgy az végrehajtható.²¹ Abban az esetben, amikor a kötelezett jogorvoslatként közigazgatási perindítással él, majd keresetét a bíróság anyagi jogerőhatással elutasítja, úgy a bontási kötelezettség már az ítélt dolog (*res iudica*-

17 Avt. 123. § (1) bek., a meghatározott cselekmények végrehajtása során közreműködő szervezetek és a romlandó dolgok értékesítése kapcsán közreműködő kereskedők igénybevételeinek részletes szabályairól szóló 5/2018. (II.28) NGM rendelet (a továbbiakban: NGM rendelet)

18 Avt. 122- 123. §§

19 Avt. 124. §

20 Avt. 122. § (6) bek., Avt. 123/A. §

21 Ákr. 132. §

ta) joghatásával bír. A végrehajtást a bontásról szóló döntést hozó hatóság hivatalból köteles elrendelni,²² mérlegelési jogköre nincs, másfelől a végrehajtást elrendelő végzés elleni közigazgatási per mint jogorvoslat keretei közt eredményesen nem vitatható és nem vizsgálható a végrehajtás elrendelésének alapját képező bontásról szóló anyagi jogerőhatással is rendelkező hatósági döntés, csakis a keresettel vitatott végrehajtást elrendelő végzés mint végrehajtható okirat kiállítása feltételeinek fennálltára, illetve fenn nem álltára irányulhat a bíróság jogszerűségi felülvizsgálata.

Abban a Kúria gyakorlata egységes, hogy a fennmaradási engedély iránti kérelem többször is előterjeszthető ugyanarra az épületre vagy épületrészre.²³ A kötelezett kérelemére a bontással érintett épületre vonatkozóan tehát fennmaradási engedélyezési eljárás²⁴ indulhat alapügyként az építésügyi hatóság előtt. Akár többször is, az állami adóhatóság előtti végrehajtás foganatosításának hatálya alatt. Mindennek megfelelően jogellenes az a bírói ítélet, amely a fennmaradási engedély iránti alapügybeli eljárás folyamatba lépére tekintettel a bontásra kötelező határozat végrehajtásának elrendeléséről szóló végzés megsemmisítéséről rendelkezik a végrehajtás lezárását célozva,²⁵ hiszen ekkor a bíróság akár a végrehajtást elrendelő hatóság, akár a végrehajtást foganatosító állami adóhatóság²⁶ szempontjából²⁷ értelmezhető hatáskör- elvonást is megvalósítana.

A fentiek nyomán előállhat az a helyzet, hogy egymással párhuzamosan folyik az építésügyi hatóság előtt a fennmaradás engedélyezési eljárás mint alapügybeli eljárás és az állami adóhatóság előtt a bontás mint meghatározott cselekmény iránti végrehajtás foganatosítása. A szakszerűség és a hatékonyság elvének megfelelően, az egyes eljárások összehangolásához szükségeszerű az érintett hatóságok közti információcsere, különösképp a

22 Ákr. 132. § és 133. § (1) bek.

23 BH2024.5.123: Kúria Kfv.II.37.362/2023/8. határozata közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata, indokolás [40] bekezdés.

24 Méptv. 177. §

25 BH2024.5.123: Kúria Kfv.II.37.362/2023/8. határozata közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata.

26 Ákr. 134. § (1) bek.

27 Annak függvényében az egyik vagy másik végrehajtás szempontjából érintett hatóság hatáskörének elvonása merülhet fel, hogy a végrehajtást elrendelő végzés megkeresés útján már megküldésre került-e az állami adóhatósághoz.

végrehajtást elrendelő, egyúttal az állami adóhatóság előtti végrehajtási eljárásban a végrehajtást kezdeményező jogállásában számon tartott építésügyi hatóság aktivitása révén. A fennmaradási engedélykérelmet előterjesztő kötelezett kifejezett kérelme alapján pedig a meghatározott cselekmény végrehajtása felfüggesztésre kerülhet²⁸ mindaddig, amíg az építésügyi hatóság a fennmaradási kérelem jogi sorsáról nem dönt a véglegesség joghatásával.²⁹ Majd pedig, amennyiben az építésügyi hatóság a fennmaradás engedélyezése iránti kérelemnek helyt ad, úgy annak végkifejleteként az állami adóhatóság előtti meghatározott cselekmény iránt folyt végrehajtási eljárás megszüntetésre kerül.

2.2. Eljárásrendek egymásra hatása műemléki kötelezés esetén

A műemlékkel összefüggő hatósági kötelezésben foglalt munka kényszer-cselekménnyel való realizálása a kötelezett önkéntes teljesítésének elmaradása esetén az örökségvédelmi hatóság által elrendelt³⁰ végrehajtási eljárás keretében történik meg. A műemléki kötelezéssel összefüggő szabályokat a Méptv. külön rendelkezésekben, sajátos eljárásrendként irányozza elő. Ennek megfelelően az örökségvédelmi hatósági alapügyben jár el. Amennyiben a kötelezett a hatósági kötelezésben foglaltaknak nem tesz eleget, és ezzel a műemlék veszélybe kerül, az örökségvédelmi hatóság műemlékvédelmi bírság kiszabásáról intézkedik és a munkákat a kötelezett helyett annak költségére és felelősségére elvégeztetheti.³¹ Amennyiben pedig az örökségvédelmi ható-

28 Avt. 15. § (3) és (4) bek.

29 A józan észnek, az eredeti állapot helyreállításának lehetőségét nyilvánvalóan ellehetetlenítő helyzet kialakulásának megelőzése érdekében, valamint figyelembe véve azt, hogy a jogszabályok gazdaságos célt is szolgálnak [Alaptörvény 28. cikk].

30 Ákr. 132. § és 133. § (1) bek.

31 Méptv. 138. § (3) bek. a) pont. „A Törvény lényegében átveszi a korábbi szabályozást az műemlékvédelmi hatósági eljárásra vonatkozóan. (...) Az örökségvédelmi hatóság a műemlékvédelmi érdekek sérelme estén kötelezheti a 138. § (2) bekezdésben felsorolt személyeket bizonyos magatartástól való tartózkodásra vagy cselekvésre, amely általában az eredeti állapot visszaállítására vagy a műemléki érték megőrzésére irányul. Amennyiben a kötelezésben foglalt magatartásnak a kötelezett nem tesz eleget, a hatóságnak lehetősége van a kötelezett helyett annak költségére a szükséges munkákat elvégezni, amely követelés biztosítására jelzálogjog illeti meg a védett kulturális elemen. (...)”. [Méptv. 138. §-ához fűzött indokolás]

ság az így előtte hivatalból induló alapügyben mérlegeléssel úgy dönt, hogy a kötelezést tartalmazó döntése alapján elvégezteti a munkát, úgy annak költsége adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül és adók módjára kell behajtani.³² A Méptv. a műemléki kötelezés alapügyét önkéntes teljesítés hiányában követő végrehajtás foganatosítására nem tartalmaz különleges előírást, amely folytán arra végrehajtási hatáskörrel az általános közigazgatási eljárási szabályok értelmében az állami adóhatóság köteles.³³ Mindezeket egybevetve az állapítható meg, hogy az örökségvédelmi hatóság előtt a műemlékvédelmi kötelezettség elmulasztására előírt eljárási rend nem minősül végrehajtási eljárásnak, tehát nem felel meg a végrehajtás foganatosítási szakaszának. Miként arról fentebb már szó esett, a végrehajtást foganatosító állami adóhatóság a szükséges szakmai kompetencia biztosítása végett közreműködő szervezetet vesz igénybe,³⁴ majd a realizált meghatározott cselekmény megfelelősége kapcsán az állami adóhatóság előtti végrehajtási eljárásban a quasi végrehajtást kérő státuszában álló örökségvédelmi hatóságot nyilatkoztatja.³⁵

A fentiek nyomán előállhat az a helyzet, hogy egymással párhuzamosan folyik az örökségvédelmi hatóság előtt az érdemi döntéshez a fenti mérlegelési jogkör gyakorlásával eljutó – további – alapügybeli eljárás és az állami adóhatóság előtti meghatározott cselekményre irányuló végrehajtási eljárás. A szakszerűség és a hatékonyság elvének megfelelően, az egyes eljárások összehangolásához szükségeszerű az érintett hatóságok közti szoros és időszerű információcsere, különös tekintettel arra is, hogy már kiválasztásra kerülhet az állami adóhatóság előtti eljárásban a közreműködő szervezet. Végül a tárgyalta speciális eljárásrend alapján hozott további érdemi döntés kihatásaként az állami adóhatóság előtt korábban már megindított ugyanazon meghatározott cselekmény iránt folyt végrehajtási eljárás megszüntetésre kerülhet, melyből eredően új végrehajtási ügy is indul az örökségvédelmi hatóság megkeresésére, az általa elvégeztetett munka költségének, mint pénzkövetelésnek a behajtása iránt.

32 Méptv. 138. § (6) bek.

33 Ákr. 134. § (1) bek., Kúria K.III.40.688/2021/2. sz. kijelölés tárgyában hozott végzése, Fővárosi Ítéltábla K.700505/2024/2. sz. határozata, Fővárosi Ítéltábla K.700506/2024/2. sz. határozata.

34 17-es lábjegyzet, lásd még Avt.. 123. § (6) bek.

35 Lásd 20. sz. lábjegyzet.

3. Életkorhoz kötött kötelező védőoltás pótlása

Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a kötelező védőoltásokkal.³⁶ A kötelező védőoltások rendszerének alkotmányosságáról szóló 39/2007. (VI. 20.) AB határozat jelenleg ugyan már nem alkalmazható,³⁷ azonban annak megállapításait az ítélkezés változatlanul időtállóan értékeli. Az életkorhoz kötött védőoltások, mint alapjog-korlátozó beavatkozások arányosságát a járványügyi célok és indokok, valamint a szabályozásban megjelenő korlátozások és garanciák összevetése határozza meg. Amikor az állam kötelezővé tesz egyes védőoltásokat, a kockázatok viseléséről dönt. Védőoltások elmaradása ugyanis veszélyeztetheti az egyént és a közösséget, ugyanakkor nincsenek veszélytelen védőoltások. Az állam alkotmányos kötelessége, hogy kizárólag olyan betegségek megelőzésére írjon elő oltási kötelezettséget, amelyek esetében az feltétlenül indokolt, és a gyermekek csak olyan védőoltásokat kapjanak, amelyek a lehető legkisebb egészségügyi kockázattal járnak. Ugyancsak az állam köteles gondoskodni arról, hogy a gyermekek megfelelő életkorban kapják meg a védőoltásokat. A Kúria sem látott semmilyen érdemi okot arra, hogy ne fogadja el az Alkotmánybírósághoz hasonlóan a jogalkotónak azt a tudományos ismeretekre támasztott előfeltevését, hogy az intézményesített védőoltások egyéni és társadalmat érintő előnyei messze meghaladják azokat a lehetséges károkat, amelyek mellékhatásként jelentkezhetnek a beoltott gyermekeknél. A védőoltások elmaradása általában véve sokkal nagyobb kockázatot jelent a gyermekek egészségére, mint maguk a védőoltások. Az érdekmérlegelésnek tehát az a helyes eredménye, hogy az egyéni jogok, így a testi integritáshoz való jog az oltások esetében korlátozható alkotmányos módon.³⁸ A természettudomá-

36 39/2007. (VI. 20.) AB határozat, 3080/2019. (IV. 17.) AB határozat. Az Alaptörvény 2025. április 15-től hatályosan módosításra került. Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások jogalkotói újragondolását egyre sürgető hangok különösképp az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakra hivatkozással azt az álláspontot képviselik, miszerint azt itt deklarált gyermeki jog – az élethez való jog kivételével – minden más alapvető jogot megelőz, s e rendelkezés egyértelműen abszolút prioritást biztosít a gyermek testi integritásához fűződő jognak. Eszerint várhatóan újabb AB normakontroll kezdeményezésekre kerülhet sor.

37 Az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontja alapján.

38 BH2020.5.147: Kúria Pfv.IV.21.224/2018/7. határozata személyiségi jog megsértése tárgyában., indokolás [29] bekezdés.

nyos erőfeltevésekre tekintettel, az előírt életkorhoz kötött védőoltások alkalmas és szükséges eszköznek minősülnek egyfelől a gyermekek megfelelő testi, valamint szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosításához, másfelől az egész társadalom fertőző betegségekkal, járványokkal szembeni védelméhez. Az államnak is biztosítania kell a gyermekek számára azt a védelmet és gondoskodást, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükhöz szükséges, ezért az államnak akár a szülőkkel szemben is védelmeznie kell a gyermekek önálló érdekeit. Mivel a védőoltások az érintett egyén és a társadalom többi tagjának egészségét védik, a gyermekeknek érdekük fűződik ahhoz, hogy megkapják az életkorhoz kötött védőoltásokat. Továbbá a gyermekközösségek tagjainak érdekük fűződik ahhoz, hogy a közösség tagjai minél nagyobb számban legyenek immunizáltak.³⁹

3.1. Alapeljárás az egészségügyi igazgatási szerv előtt

A járványügyi tevékenység célja a fertőző megbetegedések, a járványok megelőzése és leküzdése, valamint az emberi szervezet fertőző betegségekkal szembeni ellenálló képességének fokozása.⁴⁰ A védőoltás célja a fertőző betegségekkal szembeni aktív, illetve passzív védettség kialakítása,⁴¹ amely törvényi cél fényében értelmezendők az életkorhoz kötötten kötelező védőoltások kapcsán deklarált kötelezettségek.⁴² A hatósági kötelezésről szóló döntés meghozatalakor a törvényi célok szerinti releváns kérdés az, hogy az adott betegséggel szembeni aktív, illetve passzív védettség a gyermek esetében kialakult-e. Amennyiben ugyanis ezen védettség fennáll, úgy a jogszabályi cél megvalósult, arra tekintettel további kötelezettséget előírni nem lehet.⁴³

39 39/2007.(VI.20.) AB határozat 464., 485. A 2007. évi AB határozat a korábbi Alkotmány hatálya alatt keletkezett, de az Alaptörvény azonosan rendelkezik, ezért a 22/2012.(V.11.) AB határozat szerint az újabb ügyekben is felhasználhatók az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott határozataiban szereplő érvek.

40 Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 56. § (1) bek.

41 Eütv. 57. § (1) bek.

42 A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet) 5. §

43 BH2021.10.293: Kúria Kfv.IV.37.409/2021. határozata közegészségügy tárgyában hozott közigazgatási cselekmény tárgyában, indoklás [34] bekezdés.

A kötelező védőoltási rendszerre vonatkozó tételes jogi szabályokat az Eütv. 57-58. §§-ai és az NM rendelet tartalmazzák. A népegészségügyi feladat- és hatáskörben eljáró hatóság⁴⁴ e jogszabályokon túlmenően az életkorhoz kötött kötelező védőoltások esetén is okszerűen figyelembe veszi a szakági rendeleti felhatalmazáson⁴⁵ alapulóan kiadott, az Országos Tisztifőorvos által meghatározott adott év védőoltási tevékenységére vonatkozó módszertani levélben (a továbbiakban: VML) foglaltakat mint a védőoltási tevékenységgel összefüggő feladatok gyakorlati végrehajtásához szükséges ismereteket. A VML olyan ismereteket tartalmaz, amelyeket az oltóorvosoknak a védőoltási tevékenység gyakorlati végrehajtásához szükségképpen ismerniük kell. Ilyen ismeretek körébe tartozhatnak az egyes vakcinák tárolásához, beadásához, immunizációhoz szükséges esetleges ismétlődéséhez kapcsolódó ismeretek is. Ebből adódóan, amennyiben a VML szakmai ismeretek körében bizonyos vakcinák esetén ismételt oltás beadását írja elő az oltóorvos számára, az úgy tekinthető, hogy a védőoltással elérni kívánt immunizációhoz szükséges. Az, hogy egy védőoltás beadása elmaradt-e olyan esetekben, amikor oltás egyáltalán nem történt, egyszerűen megállapítható, azonban az adminisztrációs kötelezettségek nem megfelelő teljesítése nem azonosítható az oltás elmaradásának tényével.⁴⁶ Az oltás beadásának körülményei⁴⁷ nem jelentik szükségképpen azt, hogy a védettség nem áll fenn. A védettség fennállását a beadott oltásokra tekintettel a védőoltási tevékenységre vonatkozó módszertani levél megsértése esetén vizsgálni lehet, azonban a VML megsértése nem róható sem az oltásra kötelezett gyermek, sem törvényes képviselői terhére.⁴⁸ Az alapügy érdemét képező kérdésként a gyermek védettsége, az esetlegesen ismételt beadandó oltás egészségügyi kockázata szakértő bevonásával vizsgálható.⁴⁹

Az életkorhoz kötött kötelező védőoltásokra vonatkozó eljárási rendet a szakági miniszteri rendelet 5. §-a határozza meg. A kötelező védőoltás kampá-

44 Az egészségügyi hatósági és igazgatási tevékenységről szóló 1991. évi XI. törvény 2. § (1) bek. d) pont, 11. § (1) és (2) bek.

45 NM rendelet 4. § (2) bek.

46 BH2021.10.293: Kúria Kfv.IV.37.409/2021. határozata közegészségügy tárgyában hozott köz-igazgatási cselekmény tárgyában, indokolás [33] bekezdés

47 Példának okáért a védőoltás beadásának dokumentálása hiányos, a védőoltást nem a jogszabály által feljogosított oltóorvos adta be, illetve, hogy nem ellenőrizhetők az oltóanyag szállítási, tárolási körülményei.

48 BH2021.10.293: Kúria Kfv.IV.37.409/2021. határozata, indokolás [38] és [39] bekezdések.

49 BH2021.10.293: Kúria Kfv.IV.37.409/2021. határozata, indokolás [40] bekezdés.

nyoltás keretében történő felvétele nem lehetőség, hanem kötelezettség, annak elmulasztása jogszabályba ütköző passzivitás.⁵⁰ Az életkorhoz kötött kötelező védőoltásokat 11 éves kortól iskolai kampányoltások keretében kell elvégezni.⁵¹ Az oltási kötelezettség tehát jogszabályban meghatározott életkor betöltéséig áll fenn, így pl. Hepatitis B elleni elmaradt védőoltás esetében a 20. életév betöltéséig.⁵² Azoknál a gyerekeknél, akiknél bármely kötelezően előírt védőoltás elmaradt, az elmaradt védőoltást a legrövidebb időn belül pótolni kell.

A szabad orvosválasztás joga, mint főszabály⁵³ az iskolai kampányoltások esetén nem érvényesül, az korlátozásra kerülhet,⁵⁴ mégpedig nem kizárólag törvény, hanem bármilyen jogszabály által.⁵⁵ A hiányzó oltásokat az oltás végzésére jogosultaknak pótolniuk kell. Az alkalmazandó szakági rendelet több személyt nevez meg oltóorvosként, így oltóorvos az oltásra kötelezett háziorvosa, házi gyermekorvosa, iskolai kampányoltás esetén pedig kizárólag az iskolaorvos. Életkorhoz kötött kötelező védőoltás oltóhelyen végezhető.⁵⁶ A jogalkotó külön nevesíti az iskolai kampányoltást, figyelemmel arra, hogy a kampányoltások nem csak iskolások körében történnek, történhetnek. Az iskolaorvos státuszát a védőoltások tekintetében a kampányoltás keretében beadható védőoltások köre határozza meg, nem pedig az, hogy az oltást hol adja be, így nem jogszabálysértő az, hogy a kampányoltást az iskolaorvos a háziorvosi rendelőjében végzi.⁵⁷

Ha a védőoltás igénybevételére köteles személy e kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi államigazgatási szerv mérlegelés nélküli, kogens eljárási kötelezettségének tesz eleget akkor, amikor elrendeli a védőoltást, amelyet közvetlen járványveszély esetén azonnal végrehajthatóvá is nyilváníthat.⁵⁸ Az életkoránál fogva cselekvőképtelen kiskorú gyermek szüleit is megilleti a tájékoztatáshoz való jog a védőoltás, mint invazív egész-

50 NM rendelet 5. § (1) bek.

51 NM rendelet 5. § (5) bek.

52 NM rendelet 5. § (8) bek. a)- e) pontok

53 Eütv. 8. § (1) bek.

54 NM rendelet 5. § (5) és (9) bek.

55 BH 2020.11.343: Kúria Kfv.II.38.414/2019. határozata kötelező védőoltás tárgyában, indokolás [17] bekezdés.

56 NM rendelet 5. § (9) bek.

57 BH 2020.11.343: Kúria Kfv.II.38.414/2019. határozata kötelező védőoltás tárgyában, indokolás [22] bekezdés.

58 Eütv. 58. § (7) bek.

ségügyi beavatkozás kapcsán, így a védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről a védőoltásra kötelezett személyt, vagy törvényes képviselőjét értesíteni kell.⁵⁹ Az ügyben eljáró egészségügyi államigazgatási szervet a védőoltás elrendelése iránti eljárásban további tájékoztatási kötelezettség nem terheli, eljárása során csak azt kell vizsgálnia, hogy a törvényes képviselő eleget tett-e a védőoltás beadásának biztosítása iránti kötelezettségének, illetve a kötelezettség alól helye van-e ideiglenes vagy végleges mentesítésnek.⁶⁰

Oltási halasztás, mentesítés hiányában a hatóságnak intézkednie kell a kötelező védőoltás beadatásáról, melynek hivatalból indult eljárásban tesz eleget, és a kötelezett önkéntes teljesítésének hiányában el kell rendelni az alaphatározat végrehajtását.⁶¹ Az alapügyben eljáró hatóság a döntés végrehajthatóságától számított öt napon belül hivatalból rendeli el a végrehajtást, és a döntését közli a végrehajtást foganatosító szervvel is.⁶² Figyelemmel arra, hogy vonatkozó ágazati speciális rendelkezés nincs, az általános szabály értelmében a végrehajtást az állami adóhatóság foganatosítja.⁶³ Ennek megfelelően míg az Ákr. alkalmazásában az alapügyben eljáró meghatározott cselekmény elvégzésére kötelező határozatot hozó szerv az eljárás alanyi körét tekintve ügydöntő hatóság,⁶⁴ addig az állami adóhatóság előtti végrehajtási eljárásban az Avt. alkalmazásában a behajtást kérő hatóság mint eljárást kezdeményező jogállásába helyezkedik,⁶⁵ ennél fogva az adóvégrehajítás során a jogvédelem – így a jogorvoslat joga – e szervet is megilleti.⁶⁶

59 Eütv. 58. § (6) bek.

60 Eütv. 58. § (1) és (3) bek., Kúria Kfv.39058/2012/9. számú precedensképes határozata.

61 A szülőnek mint törvényes képviselőnek lehetősége van a védőoltás beadatására vonatkozó kötelezettsége kapcsán a távolmaradás okát jelezni, azt igazolni, illetve az ügyben eljáró hatósághoz kérelmet nyújthat be a gyermeke védőoltás alóli mentesítése érdekében, hivatkozhat tehát a gyermekénél oltási ellenjavallatot jelentő betegségre, állapotra, oltást követő nem kívánatos eseményre az arról szóló orvosi dokumentáció csatolása mellett figyelemmel arra, hogy kérelemre induló eljárásban a bizonyítás terhe a kérelmezőn van, a hatóság az elé tárt tényeket, körülményeket mérlegeli, értékeli [Eütv. 58. § (3), (3a) és (4) bek., Kúria Kfv.37116/2017/3. számú precedensképes határozata].

62 Ákr. 133. § (2) bek.

63 Ákr. 134. § (1) bek., Avt. alapján.

64 Ákr. 9. §

65 Avt. 7. § 4. pont

66 Avt. 24. § (1) bek.

3.2. Végrehajtási eljárás az állami adóhatóság előtt

Jelen ügytípusban maga a végrehajtás a közérdek legális állami kényszerrel való érvényre juttatása iránt zajlik. A végrehajtási kényszer alkalmazását mint szélesebb értelemben a társadalmi konfliktusok kezelésének eszközét a jogalkotó kizárólagosan az államra bízta. Ugyanakkor az elemzett ügytípusban a végrehajtás foganatosítása kapcsán abból szükséges kiindulni, hogy a védőoltás beadása mint meghatározott cselekmény egészségügyi ellátás, egészségügyi szolgáltatás keretében valósul meg, tehát a védőoltás is az Eütv. által szabályozott egészségügyi szolgáltatás. Az állami adóhatóság nyilvánvalóan nem rendelkezik a védőoltás beadásához, mint meghatározott cselekményhez szükséges szakértelemmel, ennélfogva úgy tűnik, hogy külső közreműködő igénybevételének szüksége merül fel. Külső közreműködőként számba vehetőként felmerülő megfelelő kompetenciával rendelkező szakemberként a fent már hivatkozott ágazati, speciális rendelkezésben meghatározott védőoltás beadására jogosult (oltóorvos) szerepvállalása jöhetne szóba, hiszen az alapügyben alkalmazandó jogszabály e tekintetben személyi kötöttségeket deklarál a védőoltás beadása mint meghatározott cselekmény realizálására. Az állami adóhatóság hatáskörébe tartozó végrehajtás alapját képező döntés az általános közigazgatási rendtartás alapján hozott döntés. Az általános közigazgatási rendtartás alapján hozott döntésen alapuló meghatározott cselekmény végrehajtásának szabályait az Avt. rögzíti.⁶⁷ Ennek megfelelően az elemzett meghatározott cselekmény végrehajtása kapcsán az Avt. idevágó⁶⁸ rendelkezése szerint állhatna elő a közreműködő szervezet kiválasztása.⁶⁹ A közreműködő szervezeteket azonban gazdasági tevékenységet folytató személyekként szabályozzák a vonatkozó jogszabályi

⁶⁷ Avt. 122- 125. §§

⁶⁸ Az állami adó- és vámhatóság a meghatározott cselekményt az adós költségére és veszélyére – akár pénzügyőri munkakört betöltő foglalkoztatottjának intézkedésével vagy kényszerítő eszköz alkalmazásával – elvégzi, ha

a) az adós az ismételten kiszabott eljárási bírság ellenére sem teljesítette a meghatározott cselekményt, vagy

b) a meghatározott cselekmény végrehajtása – az életet, egészséget, testi épséget közvetlenül veszélyeztető helyzet megszüntetése érdekében – nem tűr halasztást [Avt. 122. § (6) bek.].

⁶⁹ Avt. 123. § (1), illetve (2) bek.

rendelkezések.⁷⁰ Minden fentebb hivatkozott tételesjogi rendelkezést egybevetve megállapítható az, hogy a jelenleg hatályos szabályok szerint az ol-tóorvos a végrehajtási eljárásban közreműködő szervezetként szóba sem jöhet, így a végrehajtás foganatosítása szakaszában az eljárás alanyaként részt sem vehet.⁷¹

A végrehajtás előzményét képező alapügyben hozott döntés rendszerint a szülőt kötelezi arra, hogy az életkorhoz kötött kötelező védőoltás révén érintett gyermekével – e döntésben – meghatározott helyen és időben személyesen jelenjen meg a védőoltás beadása érdekében. A szülő ezen kötelezettsége személyhez kötött kötelezettség, ezen meghatározott cselekménynek kizárólag ő tud eleget tenni, az állami adóhatóság a kötelezett helyett ezen meghatározott cselekményt nem végezheti el, nincs eljárásjogi alap arra, hogy a kötelezett személyét érintő kényszercselekmény foganatosításával realizálásra kerüljön a kötelező védőoltás beadása. Mindezek okán az adóvégrehajtás során rendelkezésre álló eszközök köréből, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között, a kötelezettet együttműködési kötelezettségét hangsúlyozva, szükséges mértékű, egyúttal kizárólagos hatósági kényszerként a kötelezett terhére poenális pénzügyi szankciók kilátásba helyezésével érhető el a végrehajtás alatti önkéntes teljesítés.⁷² Amennyiben azonban a kötelezett pénzügyi rátermettség mellett makacssága az alkalmazott szankciókért való helytállást lehetővé teszi, úgy – tűnhet, hogy – végső soron „megváltásra kerül” az életkorhoz kötött kötelező védőoltás, az adóvégrehajtás további eszköztelensége okán a végrehajtási eljárás megszüntetésre kerül, amelyről való információszerzést követően a nyájimmunitás közérdekének érvényre juttatása ismét alapügybeli hatósági jogalkalmazáshoz szükséges, hogy visszatérjen.⁷³

Végül arra is utalok, hogy kizáró szabály hiányában előállhat az a rendkívüli átmeneti eljárási helyzet is, amikor a kötelezett állami adóhatóság általi önkéntes teljesítésre való felhívását követően,⁷⁴ az állami adóhatóság előtti

70 Vö. ehhez 23-as lábjegyzet.

71 Vö. ehhez Avt. 124. § (4) bek. a) pont.

72 Avt. 122. § (3) és (5) bek.

73 Lásd jelen tanulmány következő 3. pontját.

74 Avt. 122. §

végrehajtási eljárás nyugvását célozza elérni. E körben az értékelendő és értékelhető, méltányolható körülmények jellege nyitott.⁷⁵ A végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem elbírálásakor azt mérlegeli az állami adóhatóság, hogy a kötelezett magánérdekét méltányosságból és kivételesen a közérdek elé indokolt-e helyezni. Azonban a gyermek kötelező védőoltás beadásával oksági kapcsolatban álló betegségére hivatkozás meglátásom szerint alapvető egészségügyi szakkérdés, mely az egészségügyi igazgatási szerv előtti alapeljárás során értékelendő⁷⁶ s nem az állami adóhatóság előtti végrehajtás keretében méltányolható körülményként. Az állami adóhatóság mérlegelési jogkörgyakorlásán⁷⁷ nyugvó végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem elutasítása esetén a kötelezett fellebbezési jogát gyakorolhatja, majd ezt követően közigazgatási per keretében további jogorvoslattal élhet. S mindeközben telik a kötelezett-ségnek az életkorhoz való kötöttség okán kiemelt jelentőséggel bíró idő.

3.3. Gyermekvédelmi alapeljárás a gyámhivatal előtt

Az államnak akár a szülőkkel szemben is védelmeznie kell a gyermek önálló érdekeit.⁷⁸ Az elérni kívánt cél fontosságával összhangban, az alkalmazható kényszereszközök eredménytelen kimerítését követően, az állami adóhatóság által megszüntetésre került végrehajtási eljárás után, vagy éppenséggel azzal párhuzamosan, gyermekvédelmi hatáskörben a gyámhatóság előtti alapügyként gyakorolható hatósági jogkör a kötelező védőoltás beadatása érdekében.

Amennyiben az életkorhoz kötött kötelező védőoltást elrendelt népegészségügyi feladat- és hatáskörben eljáró egészségügyi igazgatási szerv tudo-

75 Végrehajtás felfüggesztése az állami adóhatóság mérlegelési joga alapján in. Avt. 15. § (3) és (4) bek. A méltányolható körülmény nem jelenti, nem jelentheti az Eütv. 58. § (7) bekezdésében foglalt mentesítési feltételek vizsgálatát, nem nyitja meg annak ismételt lehetőségét [Kúria Kfv.35084/2024/6. számú precedensképes határozata végrehajtás tárgyában, indokolás [42] bekezdés.

76 Új tényen alapuló, kérelemre induló mentesítés iránti eljárás [Eütv. 58. § (3) bek.]

77 A mérlegelési jogkör jogszerű gyakorlása kapcsán lásd a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatáról szóló KMKv 2015.2 A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának 2/2015. (XI. 23.) KMK véleménye.

78 BH2017.3.101: Kúria, Kfv. II. 37.254/2016. határozata határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában, indokolás [16] bekezdés.

mást szerez a szülői passzivitásról, úgy ezen információ hivatalos tudomásként – a vármegyei kormányhivatalok egységes hatáskör- gyakorlása folytán – a gyermekvédelmi feladat- és hatáskörben eljáró gyámhatóság részére is rendelkezésre áll. Az Eütv.-ben meghatározott szabályokra, valamint különösen a Gyvt. 68. § (3) bekezdés c) pontjára tekintettel nem merül fel az egészségügyi igazgatási szervtől való hatáskörelvonás, így a gyámhatóság határozatában kötelezheti a szülőt a gyermeke részére való oltás felvételére, mint egészségügyi szolgáltatás igénybevételére.⁷⁹

A védelembé vétel elrendelésének és a veszélyeztetettség megállapításának nem előfeltétele az egészségügyi államigazgatási szerv eljárása és a védőoltás kötelező elrendelése, mert a kötelező oltások felvételének kötelezettsége e nélkül is fennáll, ezért annak elutasítása a kiskorú veszélyeztetettségét önmagában is megalapozhatja. A veszélyeztetettség minden további bizonyítás nélkül megállapítható a kötelező védőoltások beadásának megakadályozása vagy elmulasztása esetén,⁸⁰ és a gyámhatóság hivatalból indított eljárás eredményeképpen a kiskorú védelembé vételét rendelheti el.⁸¹ A gyámhatóság a védelembé vétellel egyidejűleg, a veszélyeztetettség okának megszüntetése érdekében kötelezheti a szülőt arra, hogy gyermeke vegye igénybe az egészségügyi szolgáltatásokat.⁸²

Amennyiben a szülők sem az egészségügyi, sem a gyermekvédelmi szervekkel nem működnek együtt, úgy rendkívül indokolt esetben (pl. gyermek elrejtése) a gyermek családból történő kiemelésére és az ideiglenes nevelésbe vétel elrendelésére is sor kerülhet.⁸³ Az ideiglenes hatályú elhelyezés folytán a gyermek családi környezetből kikerül egy olyan szakemberhez, aki a jogszabályi kötelezettséget betartja. A gyermek családból való kiemelése

79 A Kúria Kfv.37094/2025/7. számú precedensképes határozata gyámhatósági ügyben hozott bp-18/004/92-43/2024. számú közigazgatási határozat, mint közigazgatási cselekmény jogszerűségének vizsgálata tárgyában, indokolás [39] bekezdés.

80 BH2017.3.101: Kúria, Kfv. II. 37.254/2016. határozata határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában, indokolás [21] bekezdés.

81 Eütv. 57. § (1) bek., a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 68. § (1) bek.

82 A Kúria Kfv.37094/2025/7. számú precedensképes határozata gyámhatósági ügyben hozott bp-18/004/92-43/2024. számú közigazgatási határozat, mint közigazgatási cselekmény jogszerűségének vizsgálata tárgyában.

83 EH2018.09.K21: Kúria, Kfv.VI.38.026/2017. határozata közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában.

egy olyan súlyos hatósági intézkedés, mely felülvizsgálata során a hatóság tovább mérlegeli a gyermek családba való visszahelyezésének lehetőségét, mely érdekében már a szülők együttműködést tanúsíthatnak a jelzőrendszer tagjaival.⁸⁴

4. Záró gondolatok

A kötelezettség realizálása iránt az állami adóhatóság végrehajtási eljárásának folytonosságára érdemi (jog-)hatást gyakorolnak a vármegyei kormányhivatalok hatáskörébe tartozó, az ágazati alapügyből gyűrűző további alapügybéli eljárások. A végrehajtás nyugvását, illetve minél előbbi lezárását, végső soron a hatékonyságot, mint a bürokráciacsökkentési kormányzati szándékot is az időszerű aktív részvétellel bonyolított, hatóságok közti párbeszéd szolgálja. Ezzel összhangban a végrehajtást elrendelésén túlmenően, az azt követő további alapügybéli eljárásokat kiváltó hatáskörgyakorlása révén a vármegyei kormányhivataloknak további, az állami adóhatóság irányában fellépő, információátadási kötelmei jelentkeznek a hatóságok közti minél aktívabb együttműködés követelményével összhangban.

Az adott ágazati ügyben a közhatalom gyakorlásának a jogszabályi célok szerint elérni kívánt konkrétan meghatározott közérdeket szükségszerű szolgáltatnia. Az elemzett ügýtípusokban eltérő hatáskörben eljáró szervek – vármegyei kormányhivatalok és állami adóhatóság – egyedi eljárásaival szemben egyaránt támasztott hatékonyság követelménye csakis e szervek közti kölcsönös és naprakészen információáramlás révén valósulhat meg az egyes, különböző hatáskörben eljáró hatóságok előtti eljárások szoros összefüggésére és egymásra hatására tekintettel.

84 EH2018.09.K21: Kúria, Kfv.VI.38.026/2017. határozata közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában, indokolás [43] bekezdés.

Irodalomjegyzék

Bírósági joggyakorlat

BH 2017.3.101: Kúria, Kfv. II. 37.254/2016. határozata

BH 2020.5.147: Kúria Pfv.IV.21.224/2018/7. határozata

BH 2020.11.343: Kúria Kfv.II.38.414/2019. határozata

BH 2021.10.293: Kúria Kfv.IV.37.409/2021. határozata

BH 2023.9.225: Kúria Kfv.II.37.080/2023/5. határozata

BH 2024.5.123: Kúria Kfv.II.37.362/2023/8. határozata

Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának 2/2015. (XI. 23.) KMK véleménye

EH 2018.09.K21: Kúria, Kfv.VI.38.026/2017. határozata

Kúria K.III.40.688/2021/2. végzése

Fővárosi Ítéltábla K.700505/2024/2. határozata

Fővárosi Ítéltábla K.700506/2024/2. határozata

Kúria Kfv.35084/2024/6. számú precedensképes határozata

Kúria Kfv.37094/2025/7. számú precedensképes határozata